

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za inozemstvo 110 lir). Za 1/2 leta 50 lir, za 1/4 leta 25 lir, mesečno 9 lir. Tedenska izdaja letno 50 lir. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47.61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak torek in petek

Ljubljana, torek 25. aprila 1944

Preis - Cena L 0'80

Nov razpored

protikomunističnih predavanj za obrtno-trgovsko stroko, ki stopi v veljavo v ponedeljek dne 24. aprila 1944.

Obrati z začetnimi črkami: A, B, ponedeljek, v kinu »Sloga«; C, C, ponedeljek, v zavodu za socialno zavarovanje; D, ponedeljek, v delavski zbornici; E, F, torek, v delavski zbornici; G, H, torek, v kinu »Sloga«; I, J, torek, v zavodu za socialno zavarovanje; K, sreda, v kinu »Sloga«; L, sreda, v delavski zbornici; M, N, četrtek, v kinu »Sloga«; O, četrtek, v zavodu za socialno zavarovanje; P, četrtek, v delavski zbornici; R, petek, v delavski zbornici; S, S, petek, v kinu »Sloga«; T, U, sobota, v kinu »Sloga«; V, W, Y, sobota, v zavodu za socialno zavarovanje; Z, Z, sobota, v delavski zbornici.

Pričetek predavanj vedno ob 11. Gg. podjetniki, ki zaposlujejo nad 30 delavcev (izvzeta so slavna podjetja), smejo zaprositi propagandni odsek Pokrajinske uprave za izvedbo lastnih predavanj v njihovih obratih. Dokler ne prejmejo predmetne rešitve, velja tudi zanje gornji razpored.

Vajencem in vajenkam, ki obiskujejo obrtne nadaljevalne šole, ni treba posejati protikomunističnih predavanj za lastnike obratov, pomočnike in pomožne delavce.

Vljudno prosimo vse obiskovalce predavanj, da se točno ravnaajo po gornjem razporedu.

Kmetijski stroji pod državno kontrolo

V Bolgariji bo odslej samo ministrstvo za kmetijstvo dobavljalo in razdeljevalo traktorje, mlatilnice in druge kmetijske stroje. Vsa nabava in uporaba teh strojev bo tako pod državno kontrolo, pod katero pa pridejo tudi kmetijski stroji, ki so jih razne tvrdke uvozile iz inozemstva in jih še imajo v svojih skladiščih. Do določenega roka morajo tvrdke te stroje prijaviti ministrstvu za kmetijstvo, da jih zaradi oddaje in uporabe vzame v evidenco. Zadruga in kmetje bodo dobivali od ministrstva potrebne stroje po uradno določenih cenah, ministrstvo pa bo določalo tudi način odplačevanja.

V zadnjem času so bile urejene tudi delavnice, v katerih bodo popravljali pokvarjene kmetijske stroje. Ministrstvo bo skrbelo, da bodo te delavnice založene s potrebnim materialom.

Nova stanovanjska akcija v Budapešti

Budapešta spada med goste naseljena mesta. Dotok prebivalstva z dežele je bil razmeroma znaten že pred vojno, med vojno pa je pri številu prebivalstva nastal prirastek 7,5%, pri številu stanovanj pa samo 1,3%. Po statistiki, ki jo je sestavila občinska uprava, bi bilo potrebnih na leto okrog 12.500 novih stanovanj. Preobjudeni so tudi mestni okrajji, ki so bili že pred leti potrebni sanacije. Ugotovili so, da stanuje okrog 71.000 oseb v bivališčih z enim samim prostorom, okrog 20.000 oseb v kletnih prostorih, 10.000 oseb pa v prostorih, v katerih je po 10 in več oseb.

Nova stanovanjska akcija občinske uprave in vlade hoče predvsem odpraviti nezdrava in pretesna bivališča, v novih in preurejenih poslopih pa se v prvi vrsti pridobivajo nova stanovanja na mestni periferiji.

Od premije do zamenjave

Na Jugovzhodu se vedno bolj uveljavlja sistem naravnih premij. Kmetu dajejo blago, ki ga zlasti potrebuje, da bi se na ta način dosegla večja oddaja kmetijskih pridelkov. Tudi v Generalni gubernaciji so uvedli sistem naravnih premij. Tu so izdali posebne nakaznice, s katerimi se dobi razno potrebno blago ko tekstilno, gospodinjski predmeti, železo, usnje, sladkor itd. Uvedba sistema naravnih premij se je izkazala kot dobra, kar tudi ne more začuditi, kakor poudarja »Südost-Echo« v uvodniku, iz katerega posnemamo la izvajanja.

Dva činitelja zlasti pospešujeta ta sistem: vedno večja pletlost potrošnih predmetov in rastoči obtok denarja, ki ne povzroča le dvigovanja cen, temveč vzbuja v kmetiskem prebivalstvu željo, da dobi za svoje pridelke predmete dejanske vrednosti. Na Jugovzhodu pa je poleg tega prebivalstvo slabo založeno z obutvijo in oblekami, ki jih pri daljšem trajanju vojne mora primanjkovati. Če se vidi v posameznih velemestih kakor v Budimpešti in Bukaresti v izložbah še polno blaga, to ne sme privedsti do napačne sodbe, kakor da bi bila tu preobilica blaga. Kajti to blago je tako drago, da si ga more kupiti le zelo malo ljudi, dočim širokim kmetiskim slojem primanjkuje oblek in obutve. Na Madžarskem so se zato oblasti že bavile z vprašanjem, kako bi bilo mogoče kmeta zadovoljivo oskrbeti s potrebnim blagom. Ze lani je sedanji minister za oskrbo Bela Jurczek predlagal, da se poveže dolžnost oddaje kmetijskih pridelkov s pravico do prejema potrebnega blaga. Vse blago bi se razdelilo v tri skupine: obutev in usnjeni izdelki, tekstilno blago, v tretji skupini pa bi bili industrijski izdelki, zlasti produkcijska in pogonska sredstva. Vsako blago bi se ocenilo po določenem številu točk, kmetovalec pa bi mogel prosto izbrati njemu potrebno blago.

Se bolj konkretni so predlogi sedanjega industrijskega ministra dr. Szasza. Po njegovem mnenju se more zadovoljivo oskrbeti kmetisko prebivalstvo s tekstilnim blagom samo na podlagi samoposkrbe. Kmetisko prebivalstvo na Madžarskem je nekoč itak že izdelovalo tekstilno blago iz lastnih surovin in zlasti v času agrarne krize l. 1930. je izdelovalo razne obrtne izdelke, ki so našli zaradi svoje okusne izdelave dober odjem. Po napovedi ministra Szasza bi morala vsaka kmetijska družina posejati s konopljo 300 kvadratnih sežnjev ali pa 150 kvadratnih sežnjev z lanom. S tem bi bil storjen pa šele začetek za samoposkrbo, ker bi se moralo kmetisko prebivalstvo še poučiti o najboljših metodah za predelovanje lanu in konoplje. A tudi o uporabi kolovrata in statve bi se morali mnogi šele poučiti. Nadalje se name-rava povečati količina volne, ki bi jo smel kmetovalec zadržati za sebe. Da bi bili kmetje oddajali večje količine volne, bi dobil kmet, ki bi oddal polovico svoje striže kot nagrado volneno blago. Za vsakih 20 do 50 kg volne bi dobil 3 m blaga. S tem se hoče pomagati zlasti manjšim kmetovalcem. Računajo, da bi na ta način dobili kmetovalci 400.000 m volnena blaga. Dr. Szasz hoče torej v glavnem, da bi kmetovalci zopet sami izde-

lovali njim potrebno sukno. Glede oskrbe z volno pa je dr. Szasz za sistem naravnih premij, in to tudi zato, da se prepreči preveliko povečanje uradniškega aparata za razdeljevanje blaga.

Cim bolj narašča v kateri deželi nasprotje med denarnim obtokom in blagovno ponudbo, tem hitreje se dvigajo cene in tem bolj hočejo kmetje, da se njih blago plača z blagom. Zato se ni čuditi, če so ravno na Hrvatskem, kjer je narastel obtok bankovcev že na 40 milijard kun, dobile naravne premije posebno izrazite oblike. V prvih tednih sedanjega leta so na Hrvatskem izdelali cel sistem direktne blagovne zamenjave ter je bila monopolska uprava zelo na široko vključena v blagovni promet. Po sedaj veljavnih pravilih dobe kmetovalci, ki oddajo čez predpisano količino svinje, svinjsko mast, govedo, mleko, surovo maslo, sir, jajca in perutnino, od države namesto plačila v gotovini sol, tobak, cigare, cigarete in vžigalice. Tudi sladkor se daje kmetom, večinoma pa le za svinjsko mast. Za govedo z nad 350 kg žive teže dobi kmet podplate in usnje za en par čevljev kot posebno nagrado. S tem naj bi se ustreglo kmetiskemu prebivalstvu, ki raje

prejema za svoje blago industrijske izdelke kakor pa gotovino.

V zadnjem času pa so v Zagrebu šli še dalje. Industrijska podjetja so namreč dobila pravico, da del svojih izdelkov zamenjajo za živila in življenjske potrebščine, ki so važne za oskrbo njih delavcev. S to pravico industrijskih podjetij se vedno bolj uveljavlja zamenjalna trgovina, pri kateri je denar čisto izločen. Posledica tega bo, da bodo sčasoma kupovali blago za denar le še državni in občinski nameščenci, ki so v velikanski manjšini proti kmetiskemu prebivalstvu in tovarniškim delavcem. Zaradi tega se bo še bolj občutila preobilica bankovcev v obtoku. Vlada sicer skuša z boljšo in enotnejšo organizacijo nakupa, vskladiščenja, predelave in prodaje kmetijskih proizvodov te težkoče premagati in zato je bila tudi ustanovljena poslovna središnja DOPOS, o kateri je »Trgovski list« že obširno poročal. »Südost-Echo« pa dostavlja k tem prizadevanjem, da je velika nevarnost, da se bo razvil prevelik aparat državnih ali od države odvisnih oskrbovalnih organizacij, ki bodo zaradi vedno večjega brezgotovinskega zamenjalnega prometa izgubile tla pod nogami.

Hrvatska zunanja trgovina

V zunanji trgovini Hrvatske zavzema prvo mesto Nemčija, s katero je Hrvatska 5. novembra 1941. sklenila prvo trgovinsko pogodbo. To je bila tudi prva meddržavna trgovinska pogodba, ki jo je sklenila Hrvatska. Na podlagi v prvem gospodarskem letu pridobljenih izkušenj in medsebojne prilagoditve se je sklenila 30. novembra 1942 druga pogodba, ki je veljala za l. 1943. Z njo so se določili blagovni kontingenti za l. 1943., pogodba je nadalje uredila tudi vprašanja plačilnega prometa, vključno tudi vprašanje kapitalnega prometa, nadalje je pogodba uredila vprašanje predelovanja surovin in polizdelkov, cen, delavskih mezd, carin in medsebojnih tarif. Končno se je s pogodbo ustvarila podlaga za pospeševanje hrvatske kmetijske proizvodnje z nemško pomočjo.

Kako je vplivala blagovna izmenjava med Nemčijo in Hrvatsko, o tem je objavil v zagrebškem nemškem listu hrvatski gospodarski minister članek in v njem ugotovil, da je ustrezal gospodarski strukturi obeh držav. Tako dobavlja Hrvatska Nemčiji predvsem

kmetijske proizvode, od katerih odpade na mlečne proizvode skoraj 50 odstotkov. Lesa in lesnih izdelkov je dobavila Hrvatska približno eno četrtino svojega kmetijskega izvoza, proizvodov kmetijske industrije pa 6%. Skupna vrednost izvoženih agrarnih proizvodov je znašala 30% vsega hrvatskega izvoza. Nato sledi kemični proizvodi, rude, usnje, usnjeni izdelki in drugi. Po teži je izvozila Hrvatska v Nemčijo največ rud, namreč 50%, lesa in lesnih izdelkov pa približno 28%.

Od hrvatskega uvoza iz Nemčije odpade po vrsti po vrednosti na: kovine in kovinske izdelke 41%, na tekstilno blago 10%, na kemične in farmacevtske proizvode 9%, na papir in papirnate izdelke 9%. Po teži pa so bili na prvem mestu kovine in kovinski izdelki, nato papir in papirnati izdelki in na tretjem mestu kemični in farmacevtski proizvodi.

Kakor že povedano, zavzema Nemčija v hrvatski zunanji trgovini prvo mesto. Po izpadku Italije, ki je bila drugi najvažnejši trgovinski partner Hrvatske, je pomen Nemčije še narastel.

Desetmilijardna pogodba med Moskvo in Washingtonom

Kakor objavlja »Deutsche Adria-zeitung« o dopisu iz Lisabone, bo v kratkem podpisana med USA in Sovjetsko Rusijo pogodba o velikih ameriških dobavah Rusiji. V prihodnjih desetih letih naj bi Združene države Severne Amerike dobavile Sovjetom za 10 milijard dolarjev blaga, vsako leto za eno milijardo dolarjev. Sovjeti bi zlasti potrebovali stroje, orodje, opremne dele vsake vrste, nadalje 3000 lokomotiv, 50.000 tovornih in osebnih vagonov ter večje število strojev za izdelavo orodja. Organ

Wallstreeta je precej zmanjšal veselje nad temi velikimi dobavami, ker je poudaril, da so se vedla pogajanja tako z ameriške ko s sovjetske strani edino od obeh vlad. Podjetniki v USA pa zahtevajo — kot znano —, da se državno vodenje in kontroliranje v gospodarstvu čimprej neha. Seveda pa se more washingtonska birokracija v tem primeru sklicevati na to, da so pogajanja s sovjeti mogoča edino s pomočjo vladnih čigavov, kajti sovjetski partner bi zaradi liberalno-gospodarskih me-

tod težko da odstopil od svojega zunanje-trgovinskega monopola. Wallstreetski list mora tudi tiho dodati, da glede načina plačevanja dobav še ni bilo doseženo soglasje.

Sovjetska naročila v vrednosti 1 milijarde dolarjev na leto daleč prekašajo sovjetska predvojna naročila. Po ameriških računih so znašala ta naročila v letu 1935 do 1939 povprečno 50 milijonov dolarjev na leto.

Ni se čuditi, da so Angleži zelo slabo sprejeli vest o veliki ameriško-sovjetski dobavni pogodbi. Tako naglašajo v angleških zunanje-trgovinskih krogih, da kaže ta pogodba o velikem oportunizmu Amerikancev. V Londonu tudi naglašajo, da mora pogodba med USA in SSSR začuditi tudi zato, ker sta obe državi gospodarska antipoda, zlasti še, ko je Washington pred kratkim še napovedal reprivatizacijo zunanje trgovine. Gospodarski odnosi s sovjeti pa nujno zahtevajo, da mora ostati zunanja trgovina še nadalje pod strogo kontrolo vlade, trgovina s sovjeti pa mora biti naravnost državni monopol. »Daily Mail« pa piše, da postaja ameriška zunanje-trgovinska politika vedno bolj zagonetna. More se celo trditi, da je propagiranje določenih načrtov vedno znak, da se misli storiti baš nasprotno. Treba si je biti na jasnem, da so dolarski diplomati izredno trgovsko sposobni in če hoče angleški izvoz vzdržati konkurenco z ameriškim, potem se mora njegov zunanje-trgovinski aparat popolnoma na novo preurediti.

Pridelovanje in potrošnja tobaka na Madžarskem

Madžarska tobačna režija je objavila naslednje podatke o pridelovanju in potrošnji tobaka:

Leta 1940. so obsegali madžarski tobačni nasadi okrog 17.200 ha, povprečni hektarski pridelek pa je bil 9 metrskih stotov. V nekaterih letih je dobila tobačna režija od pridelovalcev do 300.000 metrskih stotov surovega tobaka, v drugih letih pa komaj 100.000 do 150.000 metrskih stotov. Precej tobaka je treba uvažati, količine uvoza pa so precej različne od leta do leta, kakor je različna tudi domača proizvodnja. Letno povprečje potrošnje v mirni dobi je bilo 2,7 kg na vsakega prebivalca. V zadnjih letih se je močno zmanjšala potrošnja tobaka za pipo, zato pa se je povečala potrošnja cigaret. Dnevna proizvodnja madžarskih tobačnih tovarn je bila v letih 1932. do 1941. povprečno 7,76 milijona cigaret, 154.000 cigar in več sto metrskih stotov tobaka za pipo.

Avstralija se upira večjim dobavam Angliji

Nejevoljo Avstralcev, da bi morali svojo potrošnjo še bolj racionirati, skuša potolažiti vodja britanske skupne komisije v Sidneyu. Kakor poroča »Daily Telegraph« iz Sidneya, je zadrževal vodja komisije, da dobavlja Avstralija sedaj Angliji manj surovega masla kakor v mirnem času, ko je dobavljala 90.000 ton letno. A tudi mesa dobavlja manj in ne daje več 223.000 ton kakor prej. Neobhodno potrebno je, da zviša Avstralija svoje dobave mesa za 50 in dobave surovega masla za 70 odstotkov, da bi mogla Anglija ohraniti svoje dosedanje obroke. »Sidney Morning Herald« naglašja, da je treba Avstralce vedno znova opominjati, da imajo danes najboljšo prehrano na svetu. Vlada je tudi že napovedala, da bo znižala tedenski obrok surovega masla od 8 na 6 unč.

Izmenjava blaga med Protektoratom in Hrvatsko

Osnova izmenjave blaga med Protektoratom in Hrvatsko je nemško-hrvatska trgovinska pogodba od 24. novembra 1941. Izvoz iz Protektorata na Hrvatsko se je od leta 1941. do 1942. podvojil, precej povečal pa se je tudi lani. Od 1. oktobra 1941. do 30. septembra 1942. je dobila Hrvatska iz Protektorata 642.251 ton blaga v vrednosti 250.2 milijona mark. njen izvoz v Protektorat pa je bil v tej dobi 1.19 milijona ton v vrednosti 174.7 milijona mark.

V trgovinskem prometu Hrvatske je Protektorat za Nemčijo in Italijo na tretjem mestu, ulegne pa priti na drugo mesto, ker se je v zadnjih mesecih uvoz iz Italije močno skrčil. Pri uvozu iz Protektorata so na prvem mestu proizvodi kovinske, strojne, električne in tekstilne industrije, Hrvatska pa izvažala v Protektorat predvsem les, lesne izdelke in strojila, kar dosega 60% vsega hrvatskega izvoza.

Madžarski povojni gospodarski program

Gospodarski program za prehod v mirno dobo je po zagotovitvi madžarskega kmetijskega ministrstva izdelan tudi v podrobnostih in ne samo v obrisih. Načrt je razdeljen na tri dele: preureditev proizvodnje, organizacija vrednotenja proizvodov in investicije. V tretji del spada tudi zgraditev kanala Donava-Tisa. Dosedanje krajevne organizacije za varstvo pred poplavami in za izvedbo kanalizacij ter razne zasebne vodne zadržice bo nadomestila velika centralna državna organizacija, za katero se že v vseh pokrajinah pripravljajo kataster vseh potrebnih delovnih moči od težaka do inženirja. V tej organizaciji za javna dela so tudi določene vloge in naloge stanovskih zbornic, združenih ustanov in strokovnih organizacij, napravljeni pa so tudi načrti za dobavo potrebnega materiala ter za preskrbo delavcev. Od centralne organizacije pričakujejo, da bodo pri vseh javnih delih stroški pravilno razdeljeni in da bodo izvedena dela med seboj v pravi, učinkoviti zvezi.

Rooseveltovo polnomočje podaljšan

USA reprezentančna zbornica je podaljšala za eno leto pooblastilo predsednika Roosevelta, da sme sklepati v okviru zakona o posoji in zakupu nove pogodbe. Zbornica pa je odklonila predlog, da bi se zakon o posoji in zakupu omejil le na države, ki aktivno sodelujejo v vojni. Novi pooblastilni zakon vsebuje novo klavzulo, ki jo je zbornica sprejela v zadnjem hipu, da dobi namreč kongres pravico, da pregleda vse od predsednika sklenjene pogodbe, ki bi se tikale mednarodnih odnošajev v povojni dobi.

Motorji Diesel iz Nemčije

Pred približno 45. leti so bili v neki tovarni južne Nemčije izdelani prvi motorji Diesel, ki so se v kratkem času uveljavili daleč po svetu. Nemčija je že dokaj let glavni izvoznik teh motorjev. Pred sedanjo vojno je zalagala nad sto dežel. Samo za plovne objekte je Nemčija l. 1936. izvozila 4429 ton motorjev Diesel v vrednosti 7.98 milijona mark, do leta 1938. pa se je ta izvoz povečal na 8520 ton v vrednosti 13.78 milijonov mark.

Delež južnovzhodnih evropskih dežel pri nemškem izvozu motorjev Diesel je bil l. 1933. po vrednosti samo 5%, l. 1938. že 12%, v zadnjem predvojnem letu pa so južnovzhodne dežele prevzele eno petino vsega nemškega izvoza. Motorji Diesel so se na jugovzhodu najprej uveljavili v rudarstvu, potem v kmetijstvu, v zadnjem času pa pri gradnji cest ter v prometni službi.

Svetovna proizvodnja in potrošnja kave

Da povzroča tudi izobilje velike skrbi, se najbolj nazorno vidi pri kavi. Veliki presežki tega pridelka so hudo breme za vso Južno Ameriko, najbolj pa za Brazilijo. Od svetovne proizvodnje kave pride na Srednjo in Južno Ameriko skoraj 90%, na štiri južnoameriške države: Brazilijo, Kolumbijo, Venezuelo in Ekvador pa približno tri četrtine svetovnega pridelka.

»Südost-Echo« objavlja naslednji pregled svetovne proizvodnje kave v tisočih metrskih stotov:

Letno povprečje od 1936. do 1939.	1939/40.	1940/41.	1941/42.	
Srednja Amerika	2.980	2.880	3.050	2.700
Južna Amerika	17.880	16.750	16.100	15.300
Afrika	1.230	1.580	1.590	1.400
Azija	1.420	1.330	1.350	1.200
Oceanija	60	60	60	50
Skupaj	23.570	22.600	22.150	20.650

Delež same Brazilije pri svetovnem pridelku je približno 60% in tako je razumljivo, da je Brazilija najbolj prizadeta zaradi razkroja nekdanjega svetovnega trga kave. Od vsega izvoza kave je celinska Evropa v mirni dobi prevzemala najmanj 48% in ko je zdaj izvoz kave iz čezmorskih dežel omejen samo še na nekatere nevtralne države (Švedska, Španija, Portugalska in Švica), ni dosti pomagano, ker so te dežele prevzemale od evropskega uvoza kave iz čezmorskih dežel komaj 1.3%. Brazilija je v mirni dobi izvažala letno povprečno 15 milijonov vreč kave, od l. 1940. do 1941. pa se je njen izvoz zmanjšal za eno tretjino od 11.05 na 7.28 milijona vreč.

Zaradi močno skrčenega izvoza se je v Braziliji in drugih deželah seveda močno omejilo pridelovanje kave, uničevati pa morajo

vendarle od leta do leta večje presežke svojega pridelka, pri čemer imajo države velike zgube in stroške. Po iniciativi in posredovanju Združenih držav Severne Amerike je prišlo v novembru l. 1940. do »medameriške pogodbe o kavi«, po kateri so bile za 14 držav Srednje in Južne Amerike, ki so največji pridelovalci kave, določene količine kavinega pridelka, ki naj bi se vsako leto izvažale v USA in druge dežele, da bi se tako nadomestil izvoz, ki je zaradi vojne preprečen v dežele evropske celine.

Pri sklepanju pogodbe je bilo objavljeno od Združenih držav Severne Amerike, da bo nova uredeitev izvoza odtehtala zaporo in zgubo evropskega trga. V Združenih državah je bila že v mirni dobi potrošnja kave razmeroma največja. Letno je prišlo na vsakega prebivalca povprečno 5.93 kg kave, v Nemčiji pa samo polovica od tega. Združene države so svoja naročila kave iz Južne Amerike zvišale od povprečja zadnjih predvojnih let sicer za eno četrtino, s tem pa še daleč ni bilo nadomeščeno to, kar so največji pridelovalci kave zgubili zaradi preprečenega izvoza v dežele celinske Evrope.

S pogodbo določene izvozne količine so globoko pod povprečjem predvojnih let, Brazilija, ki je v mirni dobi izvažala na leto povprečno 15 milijonov vreč, je z medameriško pogodbo dobila kvoto 9.30 milijona vreč, kar pa zaradi nezadostne tonaže še nikdar ni mogla izvoziti. Lani ji je ostalo od izvozne kvote celo nad 2.25 milijona vreč količine kave, ki jo je bilo mogoče izvoziti, pa so bile razdeljene takole: 86% USA, 8.6% razne ameriške države, 4.4% evropske dežele, 0.8% Afrika, ostanek Azija.

Izvoz opija iz Turčije

Med vojno je v medicini prišel opij do velike veljave in zaradi tega se je opij uvrstil tudi med važno izvozno blago Turčije. »Südost-Echo« navaja o tem naslednje podatke:

Letna proizvodnja opija v Turčiji je 100.000 do 200.000 kg in skoraj vse to se izvažala. Glavna odjemalca sta USA in Nemčija, opij pa izvažajo tudi v Anglijo, Italijo, Švico, Švedsko, Madžarsko in Belgijo. Pred vojno je bila letna proizvodnja opija 300.000 do 500.000 kilogramov, ker pa so se cene močno zvišale, ima Turčija tudi sedaj pri zmanjšani proizvodnji pri svojem izvozu opija na leto okrog 4 milijone turških funtov dohodka.

Največji producenti opija so Kitajska, Siam, Indija in Iran, turški opij pa ima to prednost, da vsebuje največ morfija. Opij ima največ 15% morfija in ko je povprečna vsebina pri največjih producentih v Aziji 4 do 8%, vsebujejo nekatere vrste turškega opija

12 do 14% morfija. Zaradi tega je opij iz Turčije zelo važen v kemični industriji. Opij iz Turčije in Srbije krije skoraj 80% potrošnje kemične industrije vsega sveta.

Leta 1932. je bila zaradi tega med Turčijo in bivšo Jugoslavijo sklenjena posebna pogodba o gospodarstvu z opijem. Po tej pogodbi je bila v Istanbulu ustanovljena turško-jugoslovanska centrala za izvoz opija iz obeh držav in za njegovo uveljavljanje na svetovnem trgu. V obeh državah je bil opij že prej proglašen za monopolsko blago. V Turčiji prevzame monopolska uprava ves pridelok po ceni, ki se vsakokrat določi po vsebini morfija. Pridelovalec dobi izplačanih 95% takoj, ostanek pa pozneje, ko monopolska uprava pridelok pregleda in razdeli. Monopolska uprava določa tudi cene za makovo seme. Če je pridelok dober, se dobi od 800 do 1200 kg makovega semena 25 do 40 kg opija.

Finska zunanja trgovina

Lani se je Finska v svoji zunanji trgovini predvsem brigala za uvoz nekaterih živil ter surovin in produkcijskih sredstev, ki so potrebna domači industriji. Ves uvoz je bil vreden 1.1 milijarde finskih mark ter je bil po vrednosti za 9.7% večji ko leta 1942. Zaradi zvišanih cen je bil po vrednosti precej večji tudi izvoz. Določni plačilni promet ima Finska samo s Švedsko, z vsemi drugimi trgovinskimi partnerji pa obračunava v kliringu. Zaradi pomanjkanja delovnih moči in surovin se je poslabšal položaj finske industrije, ki dela za izvoz, in ves iz-

voz je lani po količini precej nazadoval. Delež Nemčije pri finskem izvozu je bil skoraj 70%, pri uvozu pa tri četrtine. Po novi trgovinski pogodbi, ki je bila sklenjena letos konec februarja, dobiva Nemčija iz Finske predvsem les in lesne izdelke, Finski pa daje premog, koks, železo, tekoča goriva, umetno svilo in umetno volno, gnojila in razne kemikalije. Poleg železa in tekočega goriva so za Finsko posebno važne dobave tekstilnih surovin iz Nemčije, ker so pri trgovini z Italijo vedno večje ovire.

Denarnišтво in zavarovalstvo

Iz madžarskega zavarovalstva

Zavarovalne družbe na Madžarskem morajo že nekaj let od svojega čistega dobička prispevati deleže v državni sklad, iz katerega se dajejo podpore za nabavo orodja gasilskih organizacij ter za razne akcije, ki so potrebne ob elementarnih nesrečah. Ker v zadnjih letih ti prispevki niso bili več v skladu z dohodki zavarovalnih družb ter s stroški za gasilsko orodje, je vlada odredila, da morajo zavarovalnice od vsake premije zavarovanja plačati v sklad 3 odstotke.

Tako bo sklad dobil na razpolago znatna denarna sredstva, ker velja naredba o plačevanju triodstotnega premijskega prispevka tudi za nazaj, od 1. oktobra 1943.

Dresdner Bank bo izplačala za lani znova 6 odstotno dividendo.

Obtok bankovcev v Finski je ob koncu februarja znašal več ko 11 milijard finskih mark.

Spomenica Švedske narodne banke razpravlja o povojni valutni politiki. Po neki prehodni dobi je računati s padcem blagovnih cen, ki se mora zavreti s protideflacionistično kreditno politiko. Tako bi se mogle preprečiti socialne napetosti, ki bi nastale zaradi neoviranega padca cen in ustrezajočimi znižanji mezd. Spomenica se izjavlja z ozirom na razne anglosaške tendence proti oviranju švedskega izvoza z valutnimi manipulacijami.

Zlata proizvodnja v Južni Rodeziji je po izjavi južnorodezijskega guvernerja nazadovala lani za 100.000 unč na 656.000 unč.

Proviziorna svobodna indijska vlada pripravlja, da uvede novo rupijsko veljavo.

Občni zbori

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice ima svojo 60. redno skupščino v ponedeljek 1. maja ob 9.30 v posvetovalnici v Ljubljani, Dalmatinova ulica 1/1. Če skupščina ob napovedani uri ne bi bila sklepna, je čez pol ure na istem kraju in z istim dnevnim redom druga skupščina, ki je sklepna ne glede na število navzočih združnikov.

Prometna banka d. d. v Ljubljani ima 21. redni občni zbor namesto 24. aprila v sredo 24. maja ob 16. v sejni sobi banke v Stritarjevi ulici.

Narodna tiskarna, d. d. v Ljubljani ima redni občni zbor dne 11. maja ob 11. v Puccinjevi ulici št. 5. Delnice se morajo položiti s kuponi in če se glase na imetnika tudi s talonom vsaj pet dni pred občnim zborom v družbeni pisarni.

Občni zbor delničarjev Avtomontaže d. d. v Ljubljani bo dne 11. maja ob 11. v prostorih Hrvatske deželne banke, podružnice v Ljubljani, Verdijeva ulica 3. Delnice se morajo položiti vsaj tri dni pred občnim zborom pri blagajni družbe, Pražakova 13 ali pa pri podružnicah Hrvatske deželne banke v Ljubljani in na Sušaku.

Preskrba Španije s tobakom

Tobak sadijo v Španiji šele od l. 1921., ko je 16 pridelovalcev vsadilo približno 1 milijon tobačnih rastlin. Zdaj obsejajo tobačne kulture okrog 7500 ha, pridelovalec pa je približno 18.000, ki vsadijo okrog 75 milijonov sadik. L. 1942. je bila potrošnja okrog 5 milijonov kg domačega in 10 milijonov kg iz Južne Amerike uvoženega tobaka. Ministrstvo za kmetijstvo hoče tobačne kulture tako razširiti, da bi se na leto pridelalo okrog 15 milijonov kg tobaka, ki bi ga monopolska uprava lahko predelala v svojih tovarnah. Pri izvedbi tega načrta bi morala imeti monopolska uprava 40 milijonov pezeta obratnega kapitala, od katerega bi šlo 50 odstotkov za mezde tobačnih delavcev.

Gospodarske vesti

Nemški državni minister za prehrano je odredil, da smejo gojiti male živali samo tisti, ki sami proizvajajo potrebno krmo in ki so imeli te živali že pred 3. XII. 1943. To pa zaradi tega, ker gre krma za male živali v breme celotne prehrane prebivalstva, dočim je v korist širokih slojev samo svinjska mast in mlečna proizvodnja.

Nemčija ima najbolj stabilne cene, kakor ugotavlja angleški gospodarski list »Statist«. Če se primerjajo življenjski stroški v 2. četrtletju 1943 s cenami v isti dobi 1939, potem so se cene zvišale: v Turčiji za 274%, v Iranu za 203, v Indiji za 95, v Finski za 86, v Španiji za 66, na Irskem za 59, na Norveškem za 50, na Švedskem za 50, v Švici za 49, na Japonskem za 33, v Angliji za 28, v USA za 24 in v Nemčiji le za 11 odstotkov.

Med Slovaško in Dansko je bila sklenjena trgovinska pogodba, s katero se določa celotni obseg medsebojne blagovne zamenjave na 40 milijonov Kč. Dosedanja struktura trgovinskih odnošajev v okviru zasebnih kompenzacij ostane neizpremenjena.

Na Hrvatskem se smejo stanovanjske najemnine zvišati v hišah, ki so bile pred 1. IX. 1939 sezidane za 30 odstotkov. Najemnine za poslovne lokale se smejo zvišati v posebnih okoliščinah tudi do 200 odstotkov.

Bolgarski kmetijski minister je začel s pomočjo zveze ovčerejev pospeševati ovčereje. Zveza šteje 82 družb, v katerih je vplanih več ko 3500 ovčerejev. Spomladi pa bo priredila razstave ove.

Turčiji bo ostalo do nove žetve še 300.000 ton žita, kakor poroča turško časopisje.

Švicarski carinski dohodki so padli v letošnjem 1. četrtletju v primeri z lanskim na 39.1 milijona ali za 14.1 milijona švicarskih frankov.

Švicarska delniška družba Chocolat Tobler je na svojem občnem zboru ugotovila, da se je zaradi v lanskem letu uvedene racionalizacije po deželi zelo povečalo število ljubiteljev čokolade ter se more zato računati, da bo po vojni potrošnja čokolade zelo narasla.

V francoskem produkcijskem ministrstvu se je ustanovil nov oddelek, ki naj skrbi za čim bolj smotno uporabo izuženih delavcev.

Špansko narodno premoženje se je po zadnjih cenah dvignilo na 400 milijard pezeta. V l. 1935. se je cenilo samo na 288 milijard.

Velesjnska uprava v Barceloni javlja, da se bodo prihodnjega mednarodnega velesjema v Barceloni udeležile tudi USA.

Na Finskem je priredila vlada veliko akcijo za povečanje kmetijske proizvodnje. Geslo proizvajalne bitke se glasi: Več krušnega žita in več krompirja!

Kljub strogi prepovedi stavk in visokim kaznim za stavke se je prejšnji teden začela v Londonu nova stavka. Stavka okoli 1300 voznikov in sprevoznikov v protest proti otežkočenju njih službe v okviru novega poletnega voznega reda.

Predsednik Roosevelt je podpisal zakon, s katerim se pooblašča USA, da se udeležijo organizacije UNRRA in da prispevajo tej organizaciji letno 1.3 milijarde dolarjev.

Po nekem poročilu iz Newyorka se je moral obrok maščob v USA zaradi pomanjkanja blaga znova znižati za 25 odstotkov.

V USA se je posebno razpasla črna borza z nakaznicami za tekoče gorivo. Kakor piše »Daily Herald« je tihoapska trgovina s tekočimi gorivi tako razširjena, da resno ogroža ves sistem nacioniranja potrošnje bencina.

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova 3
Telefon št. 22-72

Priporoča se tvrdka

Robert Goli

Ljubljana

Šelenburgova ulica 3